

Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2024

Hans Dagevos, David Verhoog, Nico Bondt en Robert Hoste

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2024

Hans Dagevos, David Verhoog, Nico Bondt en Robert Hoste

Dit onderzoek is uitgevoerd door Wageningen Social & Economic Research in opdracht van en gefinancierd door Wakker Dier.

Wageningen Social & Economic Research
Wageningen, september 2025

NOTA
2025-145

Dagevos, Hans, David Verhoog, Nico Bondt, Robert Hoste, 2025. *Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2024*. Wageningen, Wageningen Social & Economic Research, Nota 2025-145. 12 blz.; 1 fig.; 1 tab.; 10 ref.

Deze nota geeft een overzicht van de vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland in de jaren 2005-2024. Het totale verbruik van vlees en vleeswaren per hoofd van de bevolking in Nederland ligt in 2024 op 74,4 kg (op basis van karkasgewicht). Hiermee is het vleesverbruik uitgekomen op het laagste niveau sinds het begin van de hier gerapporteerde periode: sinds 2005 is niet eerder een totaal vleesverbruikscijfer onder de 75 kg genoteerd. Deze uitkomst betekent dat het vleesverbruikscijfer licht is gedaald gedurende de jaren 2020 tot nu toe, ondanks de lichte stijging vorig jaar. Voor wat de drie belangrijke vleescategorieën rund-, varkens- en pluimveevlees betreft, loopt het vleesverbruikscijfers voor de eerstgenoemde twee terug en voor de laatste categorie iets op.

Trefwoorden: vleesconsumptie, Nederland, vleesverbruik

Dit nota is gratis te downloaden op <https://edepot.wur.nl/701454> of op www.wur.nl/social-and-economic-research (onder Wageningen Social & Economic Research publicaties).

© 2025 Wageningen Social & Economic Research

Postbus 88, 6700 AB Wageningen, T 0317 48 48 88, E info.wser@wur.nl, www.wur.nl/social-and-economic-research. Wageningen Social & Economic Research is onderdeel van Wageningen University & Research.

Dit werk valt onder een Creative Commons Naamsvermelding-Niet Commercieel 4.0 Internationaal-licentie.

© Wageningen Social & Economic Research, onderdeel van Stichting Wageningen Research, 2025

De gebruiker mag het werk kopiëren, verspreiden en doorgeven en afgeleide werken maken. Materiaal van derden waarvan in het werk gebruik is gemaakt en waarop intellectuele eigendomsrechten berusten, mogen niet zonder voorafgaande toestemming van derden gebruikt worden. De gebruiker dient bij het werk de door de maker of de licentiegever aangegeven naam te vermelden, maar niet zodanig dat de indruk gewekt wordt dat zij daarmee instemmen met het werk van de gebruiker of het gebruik van het werk. De gebruiker mag het werk niet voor commerciële doeleinden gebruiken.

Wageningen Social & Economic Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Wageningen Social & Economic Research is ISO 9001:2015 gecertificeerd.

Wageningen Social & Economic Research Nota 2025-145 | Projectcode 2333200019

Foto omslag: StudioPortoSabbia / Shutterstock.com

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Berekeningswijze	6
3	Vleesverbruik per hoofd van de bevolking	7
4	Huisdieren en het vlees dat ze eten	9
	Bronnen en literatuur	11

1 Inleiding

Wakker Dier is geïnteresseerd in de omvang van de vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland. Wakker Dier benadert sinds 2015 Wageningen Social & Economic Research jaarlijks om dit te berekenen. Behalve dat deze nota nu 10 opeenvolgende jaren is uitgekomen, bestrijkt de tijdreeks in deze editie een periode van 20 jaar: 2005-2024. Ook in deze editie wordt de huidige vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland vergeleken met eerdere jaren, zodat trends in de vleesconsumptie zichtbaar worden.

Deze nota gaat in hoofdstuk 2 kort in op de wijze waarop het vleesverbruik is berekend.

Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van het vleesverbruik per hoofd van de bevolking in Nederland in de jaren 2005-2024 en maakt daarbij onderscheid in de volgende vleessoorten: rundvlees, varkensvlees, schapen- en geitenvlees, paardenvlees, pluimveevlees en totaal vlees.

Hoofdstuk 4 biedt, evenals eerdere edities van deze nota, ruimte aan een speciaal onderwerp. Dit jaar is gekozen om enige aandacht te besteden aan het vlees dat honden en katten eten. In de tekst en uitleg over de gehanteerde berekeningswijze (hoofdstuk 2) is te lezen dat het vlees dat door (huis)dieren gegeten wordt buiten beschouwing blijft. De onderwerpkeuze dit keer maakt dat we hier nu wel eenmalig op ingaan. Wat is er te zeggen over (de kwaliteit en kwantiteit van) het vlees dat gegeten wordt door de honden en katten die we als huisdier hebben in Nederland?

2 Berekeningswijze

Wageningen Social & Economic Research gebruikt de systematiek van de voorzieningsbalansen om het vleesverbruik per hoofd van de bevolking te bepalen. Deze methodiek sluit aan bij de methode zoals die in het verleden tot 2012 is toegepast door de Productschappen voor Vee, Vlees en Eieren (PVE). Daarmee wordt de vleesconsumptie zo goed mogelijk benaderd. De methodiek komt erop neer dat het verbruik in een bepaald jaar wordt afgeleid van het aantal slachtingen van dieren, de invoer en uitvoer van vlees zoals die in de CBS-statistieken te vinden zijn en de voorraadmutaties. Bij deze mutaties gaat het om vlees dat wordt opgeslagen in bijvoorbeeld een koelhuis om later te worden geconsumeerd (wanneer de voorraad groeit, betekent dit dat het verbruik dat jaar kleiner wordt) of om vlees dat juist uit het koelhuis wordt gehaald om nu te worden geconsumeerd (waardoor de voorraad afneemt en het verbruik vergroot wordt). In de CBS-handelsstatistieken valt vlees uiteen in een groot aantal diersoorten en onderdelen van dieren, zoals schouders, achterdelen en ribstukken. Verder worden allerlei bewerkte vormen van vlees geregistreerd, zoals vers vlees, bevroren vlees, gedroogd vlees, gezouten vlees, hammen en vleeswaren. In totaal zijn honderden producten meegenomen, tot op een vrij gedetailleerd niveau. De in- en uitvoer van producten waar vlees in verwerkt is, zoals lasagne en kippensoep, worden niet expliciet in de berekeningen meegenomen omdat het moeilijk is om te bepalen hoeveel vlees er in deze producten - die van verschillende fabrikanten afkomstig zijn - zit. Het in Nederland geproduceerde vlees dat verwerkt wordt in dergelijke producten zit impliciet (indirect) dus wel in de binnenlandse consumptie.

Voor voorraadmutaties van vlees bestaat geen bron die we kunnen gebruiken. Dat komt bij de berekeningen van voorzieningsbalansen voor andere producten dan vlees ook regelmatig voor; in zulke gevallen is het gebruikelijk dat de opstellers van de balans zelf een aanname voor de voorraadmutatie c.q. statistische onzekerheid maken. In het geval van de voorzieningsbalans voor vlees is dat als volgt gedaan: we veronderstellen dat het binnenlandse verbruik bestaat uit directe consumptie en mutaties in de voorraad bij de industrie. Voor het bepalen van de directe consumptie wordt gebruikgemaakt van de trendmatige ontwikkeling van de buitenshuisconsumptie op basis van door Wageningen Social & Economic Research bewerkte cijfers van marktinformatiebureau Foodstep en van de jaarlijkse mutatie van de aankopen door consumenten per vleessoort op basis van GfK-data. GfK-data zijn gebaseerd op de aankopen van levensmiddelen bij de detailhandel ((super)markten, slagerijen/poeliers) in Nederland door een panel van 6.000 personen. De voorraadmutaties (statistische correcties) zijn uiteindelijk de resultante van totaal binnenlands verbruik minus de directe consumptie.

Verder zijn de berekeningen alleen gericht op menselijke consumptie van vlees en vleesproducten. De consumptie van slachtbijproducten voor (huis)dieren (zoals honden en katten) is buiten beschouwing gelaten. Ten slotte betreffen de berekeningen vlees en vleesproducten zonder de eetbare slachtbijproducten, zoals lever en vetten. Deze werkwijze sluit aan bij de internationaal gangbare aanpak.

3 Vleesverbruik per hoofd van de bevolking

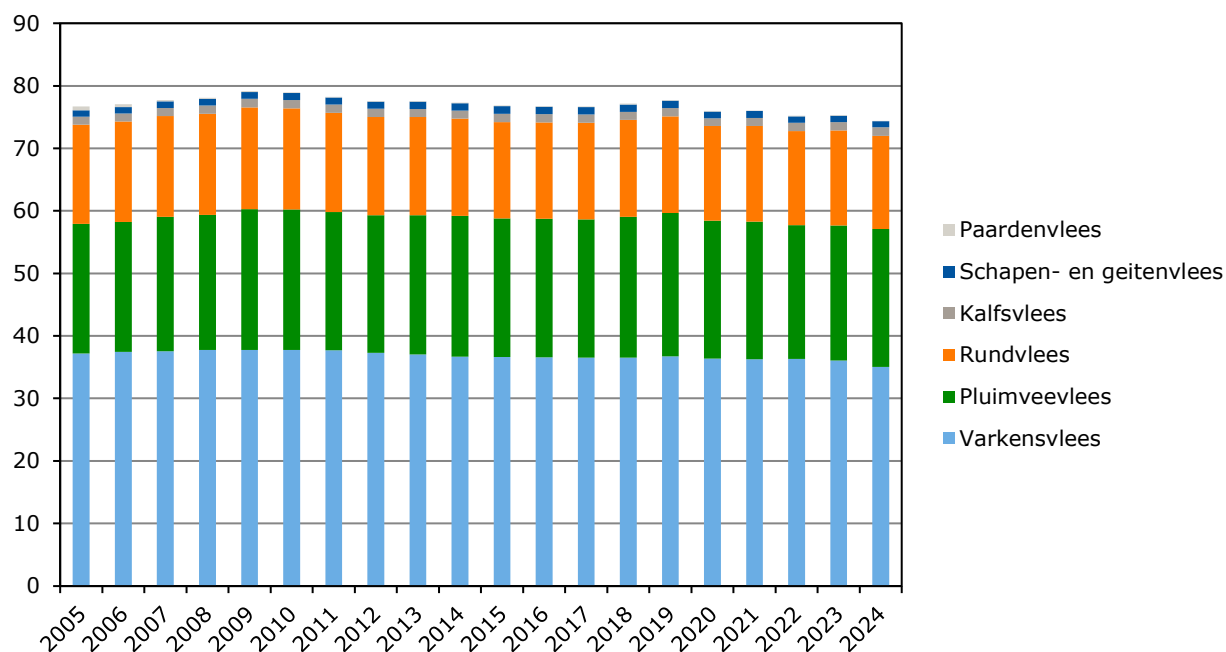
Het totale verbruik van vlees en vleeswaren (op basis van karkasgewicht) per hoofd van de bevolking in Nederland is in 2024 voor het eerst in 20 jaar onder de 75 kg uitgekomen: 74,4 kg. Dit is bijna een kilogram lager dan de 75,3 kg in 2023 (tabel 3.1, figuur 3.1). Dit betekent dat de licht dalende trend in de jaren 2020 zich doorzet. De trendbreuk in 2020 blijft hierdoor van kracht. Dit 2024-cijfer betekent ook het laagste verbruikscijfer dat is genoteerd in de gerapporteerde periode sinds 2005. In vergelijking met 2005 ligt het vleesverbruikscijfer 20 jaar later bijna anderhalve kilogram lager in 2024: van 76,7 kg naar 74,4 kg.

De cijfers voor 2023 en 2024 verschillen het meest voor varkensvlees, dat met 1 kg afneemt. Het verschil in het verbruik van de twee andere hoofdcategorieën vlees – rund- en pluimveevlees – is kleiner. Rundvlees daalt met 0,3 kg en pluimveevlees neemt met 0,4 kg toe. Met een afname in het verbruik van rood vlees (rund en varken) en een toename van wit vlees (pluimvee) worden in Nederland trends gevolgd die ook in de marktpraak in andere landen zijn aan te treffen. De in de gehanteerde berekeningswijze (hoofdstuk 2) meegenomen data die betrekking hebben op vleesaankopen bij de detailhandel (supermarkten en slagers/poeliers) volgen ook beide patronen: rund- en varkensvlees laten een afnemende verkoop zien, terwijl van pluimveevlees (iets) meer is verkocht. Zoals te doen gebruikelijk zijn en blijven de cijfers voor de andere onderscheiden categorieën van kalfs-, schapen- en geiten- en paardenvlees nagenoeg gelijk aan de voorgaande jaren.

Tabel 3.1 Vleesverbruik a) per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2024 (kg)

	Varkensvlees	Pluimveevlees	Rundvlees	Kalfsvlees	Schapen- en geitenvlees	Paardenvlees	Totaal vlees
2005	37,2	20,7	15,9	1,3	1,0	0,6	76,7
2006	37,4	20,8	16,1	1,3	1,0	0,5	77,1
2007	37,6	21,5	16,1	1,3	1,0	0,2	77,7
2008	37,8	21,6	16,1	1,4	1,1	0,1	78,1
2009	37,7	22,5	16,3	1,4	1,1	0,1	79,2
2010	37,7	22,5	16,2	1,3	1,1	0,1	79,0
2011	37,7	22,1	15,9	1,3	1,1	0,1	78,2
2012	37,3	22,0	15,7	1,3	1,1	0,1	77,6
2013	37,0	22,3	15,7	1,3	1,2	0,1	77,6
2014	36,7	22,5	15,5	1,3	1,2	0,1	77,3
2015	36,6	22,1	15,4	1,3	1,2	0,1	76,9
2016	36,6	22,2	15,4	1,3	1,2	0,1	76,8
2017	36,5	22,1	15,4	1,3	1,2	0,1	76,7
2018	36,5	22,5	15,5	1,3	1,2	0,1	77,1
2019	36,7	22,9	15,5	1,3	1,2	0,1	77,7
2020	36,4	22,1	15,1	1,3	1,1	0,1	76,0
2021	36,3	22,0	15,3	1,3	1,1	0,1	76,0
2022	36,3	21,4	15,0	1,3	1,0	0,1	75,1
2023	36,1	21,6	15,2	1,3	1,0	0,1	75,3
2024	35,1	22,0	14,9	1,4	1,0	0,1	74,4

a) Op basis van karkasgewicht (gewicht met been).
Bron: CBS, berekening Wageningen Social & Economic Research.

Figuur 3.1 Vleesverbruik a) per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2024 (kg)

a) Op basis van karkasgewicht (gewicht met been).

Bron: CBS, berekening Wageningen Social & Economic Research.

4 Huisdieren en het vlees dat ze eten

In hoofdstuk 2 is naar voren gebracht dat de cijfers in deze nota strikt betrekking hebben op het vleesverbruik voor humane consumptie. Vlees dat door (huis)dieren gegeten wordt, blijft buiten beschouwing. Als 'speciaal' onderwerp is er deze keer echter voor gekozen kort in te gaan op het vlees dat honden en katten eten. Wat is er te zeggen over (de kwaliteit en kwantiteit van) het vlees dat gegeten wordt door de honden en katten die we als huisdier hebben in Nederland? Per slot van rekening zijn in Nederland bijna 5 miljoen honden en katten. Deze vleeseters van origine krijgen dagelijks voer. De hoeveelheden vlees die deze gezelschapsdieren gezamenlijk eten kan dus best oplopen. Een andere vraag die hierbij is te stellen is of in de veehouderij varkens, runderen en kippen speciaal worden gehouden om onze honden en katten van voldoende voer te voorzien.

Om met het laatste te beginnen: honden en katten eten vooral vlees en dierlijke bijproducten die geen zogenaamd hoogwaardig spiervlees bevatten. Hoogwaardig spiervlees in de vorm van bijvoorbeeld kipfilet, biefstuk of karbonade wordt (vooral) door mensen gegeten. Maar voor het droogvoer wordt diermeel gebruikt en voor het natte voer organen (longen, lever, etc.). Beide zijn dierlijke bijproducten van categorie 3. Deze categorie staat voor delen van geslachte dieren (bijvoorbeeld orgaanvlees, zoals darmen, longen, levers, nieren), die in principe geschikt zijn voor menselijke consumptie, maar waar vanuit de humane voedingsindustrie geen of maar beperkt vraag naar is. Producten in deze categorie mogen onder voorwaarden worden gebruikt voor voer voor gezelschapsdieren (*pet food*) en andere diervoeders.¹

Als we hierna het accent verschuiven van kwaliteit naar kwantiteit, dan is het bij aanvang goed om te weten dat de Nederlandse Voedingsindustrie Gezelschapsdieren (NVG), bij monde van Benita Beekhof, te kennen geeft zelf geen data te hebben over de precieze hoeveelheid dierlijke producten. Aan deze dataverzameling wordt gewerkt — in het kader van een rekenmethode om de totale uitstoot van broeikasgassen (ecologische voetafdruk) als gevolg van de productie van huisdiervoeders, beter te kunnen vaststellen.

Vervolgens zoeken we dan onze toevlucht tot een rapport van Broeze et al. (2023) waarin een inschatting wordt gemaakt van de omvang van dierlijke bijproducten van categorie 1, 2 en 3 die in Nederland worden gegenereerd en hun bestemming. De focus ligt op de bijproducten van de dierlijke productie. Uit de schattingen blijkt dat in Nederland jaarlijks in totaal zo'n 2.200 kton categorie 3-materiaal wordt gegenereerd (zie verder Broeze, 2023, p. 36). De hoeveelheid dierlijke bijproducten in categorie 3 vanuit slachterijen (zoals organen, bloed en vet) beloopt naar schatting ruim 600 kton (circa 50% hiervan is afkomstig van pluimvee, 40% van runderen en kalveren en 10% van varkens). Deze 600 kton is dus de hoeveelheid die onder meer beschikbaar is voor huisdiervoeders.²

¹ Naast een categorie 3-materiaal zijn er ook nog de risicocategorieën 1 en 2. Categorie 1 betreft de meest risicovolle bijproducten in de vorm van bijvoorbeeld hersenen en ruggenmerg van runderen. Deze bijproducten worden in de praktijk verbrand en spelen daarom geen rol als het om voer voor gezelschapsdieren gaat. Hetzelfde geldt voor categorie 2. Hier gaat het onder meer om kadavers, om afgekeurd of bedorven vlees. Dit materiaal mag veelal wel worden verwerkt tot meststoffen of bodemverbeteraar, maar evenmin als categorie 1 in *pet food* worden gebruikt.

² Ter ondersteuning van het maken van een inschatting over de totaal beschikbare hoeveelheid bijproducten naar wat daadwerkelijk wordt gebruikt voor huisdiervoeders, is een andere studie van Broeze en collega's (2024) behulpzaam. Hierin wordt een hoeveelheid van ruim 500 kton dierlijke bijproducten van Nederlandse slachterijen genoemd, dat wordt geleverd aan de producenten van diervoeders, inclusief *pet food*.

Voor een globale indicatie van het gebruik van dierlijke bijproducten in huisdiervoeders rekenen we met 1,7 miljoen honden en 3,0 miljoen katten (NVG/Dibevo, 2025). Op de verpakking van het voer staat vaak dat het 'vlees en dierlijke bijproducten' bevat, maar in feite gaat het dus vooral om bijproducten.³ Als we de aanname doen dat honden en katten vooral droogvoer krijgen (circa 90% droge stof) en dat in dat voer ten minste ongeveer 20% bijproducten zijn gebruikt – én we gaan uit van aanbevolen voerhoeveelheden voor honden en katten van gemiddelde grootte – dan komen we uit op bijna 200 kton voer per jaar, waarvan circa 40 kton droge stof uit dierlijke bijproducten.⁴ Als we verder veronderstellen dat de dierlijke bijproducten relatief vochtrijk zijn (stel: circa 30% droge stof), dan komt deze 40 kton overeen met zo'n 120 kton dierlijke bijproducten. Toegegeven, dit is een ruwe schatting. Een meer nauwkeurige berekening behoeft verfijning, onder andere omdat er verschillende producten worden gemaakt van de verse dierlijke bijproducten. Als we toch uitgaan van de genoemde 120 kton, dan is dat zo'n 20 tot 25% van de totale hoeveelheid beschikbare dierlijke bijproducten van Nederlandse slachterijen. In geval van een inschatting van rond de 30% dierlijke bijproducten dat gebruikt wordt in droogvoer, in plaats van 20%, zou het dan gaan om 180 kton.⁵

Echter, in de praktijk kan het om nog grotere hoeveelheden gaan. Veel honden en katten zijn te zwaar omdat ze meer eten dan ze volgens de voedingsvoorschriften nodig hebben. Net als bij mensen is overgewicht ook bij huisdieren een steeds groter probleem (zie bijvoorbeeld HPB, 2024; NVG, 2025). In dit verband is ook op te merken dat er eigenaren zijn die hun huisdier voeden met een dieet van geheel dierlijke (bij)producten. Dit is slechts een kleine groep overigens. Dit laatste geldt ook voor huisdierenbezitters die weleens voer kopen met alternatieve eiwitbronnen, zoals insecten of vegetarisch voer (Dibevo, 2024). Vervolgens kan het geven van 'snacks' aan huisdieren de hoeveelheid dierlijke producten dat door honden en katten wordt gegeten weer wat vergroten. Brancheorganisatie Dibevo (2024) stelde vast dat bijna 20% van de katten en 40% van de honden dagelijks een snack krijgt die voor mensen bedoeld is, zoals bijvoorbeeld kaas of worst. Er zijn weliswaar geen gegevens beschikbaar over de hoeveelheden, maar stel nu eens dat het bij deze huisdieren om 10% van de totale voerhoeveelheid zou gaan (in grammen, uitgaande van droogvoer). In dat geval hebben we het over 5 tot 10 kton per jaar. Dit is omgerekend 0,25 tot 0,50 kg vlees of kaas per hoofd van de bevolking per jaar. Die hoeveelheid zou dan vergeleken kunnen worden met de humane vleesconsumptie van rond de 37 kg per hoofd van de bevolking,⁶ dan hebben we het over ongeveer 1%.

Maken we de balans op, dan is met het oog op de kwaliteit van het vlees dat gegeten wordt door de honden en katten in Nederland te zeggen dat er niet of nauwelijks hoogwaardig spiervlees aan deze gezelschapsdieren wordt gevoerd. Evenmin is aan de orde dat in Nederland slachtdieren worden gehouden speciaal voor de productie van honden- en kattenvoer. Met het oog op de kwantiteit van hun vleesconsumptie mag worden geconstateerd dat op dit ogenblik weliswaar geen goede data beschikbaar zijn, maar dat wel geconcludeerd kan worden dat honden en katten minder grote hoeveelheden dierlijke bijproducten eten dan nu in Nederland beschikbaar zijn.⁷ Er is momenteel geen prikkel om deze bijproducten te gaan importeren, laat staan dat er aanleiding zou zijn de veestapel uit te breiden om te garanderen dat onze honden en katten voldoende te eten hebben.

³ Voor de volledigheid: soms staat op een verpakking van honden- of kattenvoer dat het 'met vers vlees' bereid is. In die gevallen zal het gaan om (goedkoop) spiervlees, dus geen kipfilet of biefstuk, en vaak gaat het dan om niet minder, maar ook niet meer dan 4% van het recept. Bovendien betreft het relatief luxe huisdiervoeders, die geen groot marktaandeel hebben.

⁴ Er is gerekend met genoemde 1,7 miljoen honden maal 77 kg droogvoer per jaar voor een hond met een lichaamsgewicht van 15 kg en 3 miljoen katten maal 21 kg droogvoer per jaar voor een kat met een lichaamsgewicht van 4 kg.

⁵ Met dank aan WUR-collega Guido Bosch. In een oudere bron (Luske en Blonk, 2009) wordt naar voren gebracht dat destijds in Nederland op jaarbasis 235 kton aan nat pet food en 132 kton aan droog pet food werd geconsumeerd door honden en katten. In nat voer wordt tussen de 20 en 70% dierlijke bijproducten verwerkt, afhankelijk van het product. Nogmaals, het berekenen van de hoeveelheid benodigde grondstoffen is moeilijk, vanwege de grote diversiteit aan huisdiervoeders, met een uiteenlopende receptuur en elk een eigen aandeel in het totale volume aan honden- en kattenvoer.

⁶ De gehanteerde vuistregel hier is dat grofweg de helft van het vleesverbruikscijfer op basis van karkasgewicht (ruim 74 kg voor 2024, zie hoofdstuk 3) wordt geconsumeerd. Zie ook Dagevos et al. (2023), p. 11.

⁷ Dit gezegd hebbende, de markt van dierlijke bijproducten – of co-producten, zo men wil – is een vrije en dynamische markt. Slachterijen zijn bijvoorbeeld voortdurend op zoek naar zo hoogwaardig mogelijke afzetmogelijkheden voor hun bijproducten. Waar in vroeger tijden veel materiaal uit varkensslachterijen als bijproduct werd afgevoerd vanwege ontbrekende vraag voor humane consumptie, daar worden inmiddels veel koppen, staarten of poten geëxporteerd voor menselijke consumptie. Een andere ontwikkeling is de (toekomstige) concurrentie voor de pet food-sector vanuit energieproducenten. Veel energiebedrijven zijn namelijk op zoek naar duurzame alternatieven voor fossiele brandstoffen. Dierlijke vetten zijn hier goed geschikt voor. Energiebedrijven gebruiken nu nog voornamelijk vetten uit de categorieën 1 en 2, maar ze zouden in de komende tien jaar in toenemende mate kunnen uitwijken naar hoogwaardiger bijproducten in categorie 3, omdat er op den duur wellicht onvoldoende vetten uit de categorie 1 en 2 beschikbaar zijn. Als dat gebeurt, zouden de energiebedrijven een directe concurrent worden van de producenten die pet food maken.

Bronnen en literatuur

- Beekhof, B. Verenigingsmanager Nederlandse Voedingsindustrie Gezelschapsdieren (NVG). Persoonlijke communicatie, september 2025.
- Bosch, G., Associate professor, Animal Nutrition Group, Department of Animal Sciences, Wageningen University. Persoonlijke communicatie, september 2025.
- Broeze, J., Geerdink, P., Kok, M.G., Soethoudt, J.M., Verkleij, T.J., Vermeij, I., Vollebregt, H.M. en Castelein, R.B. (2023). *Schatting van volumes en bestemmingen van dierlijke bijproducten in Nederland*. Wageningen: Wageningen Food & Biobased Research. <https://edepot.wur.nl/643157>.
- Broeze, J., Geerdink, P., Verkleij, T.J., Vermeij, I. en Snels, J.C.M.A. (2024). *Duurzame verwaarding dierlijke bijproducten*. Wageningen: Wageningen Food & Biobased Research. <https://edepot.wur.nl/673908>.
- Dagevos, H., Verhoog, D., Horne, P. van en Hoste, R. (2023). *Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2012*. Wageningen: Wageningen Economic Research. <https://edepot.wur.nl/638735>.
- Dibevo (2024). Bijna negen op de tien Nederlanders heeft een huisdier, of ooit gehad. <https://edepot.wur.nl/671952>.
- HPB (2024). Belangrijkste onderzoeksresultaten overgewicht bij honden. https://d15k2d11r6t6rl.cloudfront.net/pub/4e/e7z9qifk/82l/akc/1nz/Factsheet_Onderzoek_Welkoop.pdf.
- NVG (2025). Overgewicht. <https://www.nvg-diervoeding.nl/nvg-kennisbank/dierengezondheid-en-voeding/overgewicht/>.
- NVG/Dibevo (2025). *Van fokker tot Facebook: Waar Nederlanders hun huisdieren vandaan halen*. <https://dibevo.nl/pers/van-fokker-tot-facebook-waar-nederlanders-hun-huisdieren-vandaan-halen>.
- Luske, B. en Blonk, H. (2009). *Milieueffecten van dierlijke bijproducten*. Gouda: Blonk Milieu Advies BV. <https://library.wur.nl/WebQuery/groenekennis/1904205>.

To explore
the potential
of nature to
improve the
quality of life

Wageningen Social & Economic Research
Postbus 88
6700 AB Wageningen
T 0317 48 48 88
E info.wser@wur.nl
wur.nl/social-and-economic-research

Nota 2025-145

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 7.700 medewerkers (7.000 fte), 2.500 PhD- en EngD-kandidaten, 13.100 studenten en ruim 150.000 Leven Lang Leren-deelnemers behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.
